

כניסת השבת – ירושלים 4:00 עלון לפרשת השבוע צאת השבת – ירושלים 5:14. ר"ת 5:52

פרשת ויצא (תשפ"ו)

מדוע פרשה זו סתומה היא?

בעל הטורים כותב שפרשה זו סתומה לפי שיעקב יצא בסתר וברח בהחבא. והדעת זקנים כותב, לפיכך פרשה זו סתומה, מפני שיצא בצנעה מפני עשו.

מִן הַגֵּאוֹן ר' חיים שמואלביץ זצ"ל במאמר "גם זו לטובה" (פרשת וישלח תשל"ב) מבאר, פרשה זו סתומה ואין בה ריוח בין פרשה לפרשה, כי לא חלקים חלקים היא, אלא כל פרט ופרט של פרשת יעקב מצטרף לחשבון כללי של בנין עם ישראל. וכל קיום כלל ישראל הוא סתום, איך אחרי כל כך הרבה שנות גלות הם עדיין חיים וקיימים, זה רק משום שהקב"ה מצילנו מידם.

כשאדם מעורר עצמו הקב"ה עוזרו

היונתן בן עוזיאל כותב, חמשה נסים היו ליעקב באותו יום. הנס השני היה שכאשר יצא יעקב לחרן נזכר שלא התפלל ליד הר המוריה, מיד נעשה ליעקב נס וקפץ לו הר המוריה לאמצע הדרך. וקשה, בשביל מה הקב"ה עשה נס זה ליעקב, הרי כאשר יעקב היה ליד הר המוריה יכול היה הקב"ה להזכיר לו להתפלל?

והתירוץ הוא, כאשר אדם מתעורר מעצמו לעשות מצוה אז השי"ת עוזר לאדם. לעומת זאת, כשאין לאדם התעוררות למצוה אין מזכירים לו ומעוררים אותו למצוה. וכמו שאומר רש"י (כח, יז), הוא לא נתן אל ליבו להשאר שם ולהתפלל - האם מן השמים יעכבוהו?! ולכן הקב"ה לא הזכיר ליעקב כאשר היה ליד הר המוריה להתפלל, והוא הגיע עד חרן, והיה יכול להמשיך אל לבן ולשאת את בנותיו, ולהפסיד חלילה את כל הברכות הללו ואת הנבואה המרוממת. ורק כאשר התעורר מעצמו אז קפץ לו הר המוריה, נעתק ממקומו לאמצע הדרך, וזכה במחזה הנבואה ובהבטחות הנשגבות, ועל זה נאמר הבא ליטור מסייעין לו.

בעומק האין-אונים מתגלה האמונה

בילקוט שמעוני (תהלים קכא) מובא, שאליפז בן עשו רדף במצות אביו אחרי יעקב להרגו והשיגו, וכיון שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו, מה אעשה לציווי של אבא? אמר לו יעקב, טול מה שבידי ועני חשוב כמת. ולכן יעקב בכה כאשר פגש את רחל (רש"י כט, יא), לפי שבא בידים ריקניות. אמר, אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נדמים וצמידים ומגדנות, ואני אין לי בידים כלום, שהכל לקח אליפז. ואז עמד ואמר המזמור בתהלים "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי". כשהכל אין ולא נותר לאדם כלום שיוכל לסמוך עליו, אז "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ". דוקא עומק האין מביא את האמונה והבטחון

ש"עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ", אפילו יש מאין, כמו שהשמים והארץ נבראו יש מאין.

חיוב לתת מעשר מכל מה שחננו השי"ת

"וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", (כח, כט). מהפסוק הזה לומדים שמצוה לתת חומש, שיעקב אמר פעמיים מעשר "עשר אעשרנו" - זה חומש (ראה כתובות נ).

מורנו הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל ראשי ישיבת יח"ל ומחולל "דף היומי", היה חוזר ומשנן לתלמידיו דמה שאמר יעקב "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" לא התכוון דוקא בנוגע לממון, אלא חיוב מעשר שייך בכל מה שהקב"ה חונן בו את האדם, אפילו מהחכמה והדעת עליו לעשר. בשכר זאת יזכה להצלחה גם בחכמה כדכתיב עשר בשביל שתתעשר.

והנהיג בישיבתו שבני הישיבה יעניקו שעה ליום להחכים אחרים, ואותו זמן כינה בשם "עבודת הקודש". פעם חל רפיון בסדר הנ"ל, עמד וכינס את התלמידים ואמר, שמעתי מכמה בחורים שלא ראו ברכה בלימודם והתפללו ולא נענו, ורק לאחר שהקדישו זמן מועט לעזור לבחורים יותר חלשים זכו להצלחה בתלמודם. הבן מדוע זכו? כי לאחר עזרו!!

האם רשאי להתפלל על נס?

"ואחר ילדה בת ושמה דינה", (ל, כא). רש"י אומר וז"ל, פירשו רבותינו שדנה לאה דין בעצמה, אם זה זכר לא תהא רחל אחותי כאחת השפחות, והתפללה עליו ונהפך לנקבה (ברכות ס).

ואילו בתרגום יונתן בן עוזיאל פירש: והתחלפו העוברים במעיהם, וניתן יוסף במעיה של רחל, ודינה במעיה של לאה. הרי מבואר דהתפללה שיהיה נס ויתחלפו או יתחלפו העוברים.

דייק הט"ז ב"דברי דוד" על התורה כאן, דאע"פ ששנינו בברכות (נד), היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זה

תפילת שוא? ומתרץ שם בגמרא (ס). מעשה נסים שאני. והקשה הט"ז, א"כ לפי זה מדוע התפללה לאה אמנו תפילת שוא? אלא

נראה דאם מתפלל יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא, כי האיך תלד זכר ובבטנה נקבה, אבל אם מתפלל שהוולד נקבה יתהפך לזכר אין זה שוא, כי אין דבר קשה לפני הקב"ה,

היפלא מה' דבר. והא דאין סומכין על הנס, היינו לעשות איזו פעולה שיש בה הפסד ולסמוך על הנס, אבל תפילה מצי עביד. וכן

הוא בתנחומא כאן, שאין קשה לפני הקב"ה לעשות מן זכר נקבה ולהיפך. מחדש כאן הט"ז את כוח התפילה, שזה בטבע שהוא מועיל אפילו להציל מעל לטבע, שהרי הרבה תפילות יש שישלח הקב"ה מלאכיו להציל אותנו, וזה הוא ודאי נס.

ברית כרותה לשפתיים - לטוב ולמוטב

המצבה העתיקה ביותר בבית העלמין "סגולה" בפתח תקוה מספרת את סיפורה של המלה, סיפור כואב שנחקק לדורות לפני למעלה ממאה שלוש שנה.

בערב יום הכיפורים בשנת תרמ"ט הקצו את חלקת הקרקע לבית העלמין, והקיפו את השטח תוך כדי אמירת תהלים כנהוג. כאשר סיימו להקיף הפטיר מישהו בהלצה "נו, אין לי בעיה להיות הנפטר הראשון..." כעבור עשרה ימים בי"ט בתשרי תרמ"ט חנך אדם זה את בית הקברות! היה הוא הנפטר הראשון שנקבר בבית העלמין "סגולה".

רבני העיר החליטו לחקוק סיפור זה על המצבה הדוממת שתהיה גל עד לזהירות המיוחדת הנצרכת בדיבור, כמבואר במועד קטן (יח.), "ברית כרותה לשפתיים!" מוירידיג!

והמקור לכוחו העצום של הדיבור נמצא בפרשתנו. לכן התריס נגד יעקב "למה גנבת את אלהי", ענה לו יעקב "עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה", וממשיך הפסוק "ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם" (לא, לב). מפרש רש"י שכתוצאה מאמירה זו מתה רחל בדרך.

ובקובץ שיעורים לרבי אלחנן וסרמן זצ"ל (כתובות אות ר"ח), מביא על הפסוק "ואשים דברי בפין לנטוע שמים וליסוד ארץ" (ישעיהו נא), "כמו הגרזן החוצב גם בלא כוונה רק מטבעו, כך הוא גם דיבור האדם", אלא שאם טימא שפתיו בדיבורים אסורים, הוחלש כוח דיבור כסכין חד שעלתה בו חלודה רבה וקהה כוחו.

"ברית כרותה לשפתיים" אינה רק ביחס לדיבור רע, אלא גם לענין דיבור טוב. זו טיבה של ברכת "מזל טוב" בשמחות, "שתזכו לגדלו" לאחר הולדת הבן, ו"לשנה טובה" בראשיתה של השנה. ברכות ואיחולים יכולים להגשים את העתיד למציאות שמחה ומבורכת.

הרבנית נחמה זילברמן ע"ה, היתה רגילה לומר לבני ביתה, שככל שיגידו ההורים על ילדיהם כן יקום בין לטוב ובין למוטב. וסיפורה, בעיני ראיתי זאת, זכורני כיצד האכילה הרבנית פועה ברלין ע"ה את ילדיה בארוחת ערב, הילדים ישבו על מדרגות הבית, ובכל פעם שהאכילתם אמרה "דו וועסט זיין מיין גאון, דו וועסט זיין מיין ראש ישיבה" (אתה תהיה גאון שלי, אתה תהיה ראש ישיבה שלי) ועוד כהנה משפטים, וככל אשר אמרה כן היה. וזכתה להקים בס"ד דור ישרים מבורך. מושגים והנהגות מדורות של פעם...

שירת החיים של יהודים מאמינים בתוך הגטו

בתוך מפעל גרמני בגטו התקיימה דרך קבע תפילה בראשות הרה"ק ר' מאיר אלתר הי"ד (בנו בכורו של אדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל), והגיע ליל ש"ק בגטו והתפללו "לכו נרננה" בשירה ובזמרה כדרכם בקודש, וה"גוט שבת" צלצל כאילו בשטיבל!

מיד לאחר התפילה שאל ת"ח אחד את הקדוש רבי מאיר הי"ד, "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?"! השיב לו ר' מאיר במספר מילים המקפלות את תמצית האמונה והדביקות והאהבה לשם יתברך: "לאלקים הזכות לא לשמוע את השירה, אבל לנו אסור להפסיק אותה אף לרגע!!" שירת החיים, לימוד התורה ועבודת השם בשמחה אסור לה להפסק. ובשעות הקשות "מאין יבוא עזרי", אדם מחזק את האמונה. "השיר והשבח לחי עולמים", בכל שעה ובכל מצב "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון". ההודאה לקב"ה גם בשעה קשה, לפרט ולכלל, היא יסוד האמונה.

נטפי דמעה על האחד שבחבורה

בהלם ובתדהמה הגיעה הידיעה המעציבה על הסתלקותו הפתאומית של הרב החסיד המפואר הרב מנחם לוק זצ"ל בן הרב בן ציון שליט"א מחסידי צאנז שהלך לעולמו לאחר ארוע מוחי פתאומי. זכה לשמש בקודש אצל האדמו"ר בעל "שפע חיים" זצוק"ל, והרבה ספג ולמד מעבודתו בקודש. היה מנעים בקולו משמח אלוקים ואדם חולים וגלמודים, שלא ע"מ לקבל פרס. ואף אנו משתתפי שיעור חצות "דף היומי" ב"כותל המערבי" זכינו לשמוח איתו בסיומי מסכתות ובמועדים מיוחדים סמוך ונראה לקודש הקדשים. נלב"ע בשבת קודש פר' תולדות ב' בכסלו. המקום ינחם את כל המשפחה החשובה וידידיו ומכריו ורבים הם, בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיפו לדאבה עוד. ת.נ.צ.ב.ה.

לרפואת ר' יחיאל מיכל בן מרים גיטל	לרפואת עליזה בת מרים
לרפואת אהרן מאיר בן ברכה	לרפואת רחל בת עלייה
לרפואת יעקב בן גוטא פערל	לרפואת מרים רבקה בת יעל
לרפואת יהונתן אלכסנדר בן רחמה מלכרפואת מצדה בת רחל	
לרפואת אליהו דוד בן דבורה	לרפואת גיטל יהודית בת אביבה ציפורה
לרפואת תניא ברכה בת נעמי	לרפואת הינדא זיסל בת אסתר פראדל
לרפואת יהודה בן מעיין פרח	לרפואת ברינדל שרה בת ריצל צביה

לע"נ הרב יעקב יצחק בן צבי הרש זצ"ל
לע"נ הרב מנחם בן ציון בן הרב ישראל זצ"ל
לע"נ ר' אריאל בן אודט יהודית זצ"ל
לע"נ ר' משה בן מכלוף ולאח זצ"ל
לע"נ יפה לטיפה בת סלימה ע"ה
לע"נ רען מלכה בת ר' יעקב ע"ה
לע"נ רייזל בת ר' זאב דב ע"ה
לע"נ חנה בת עיישה ע"ה
לע"נ מרים בת כוכבה ע"ה
לע"נ רחל בת זוהרה ע"ה
לע"נ רחל בת יונה ע"ה
לע"נ פרלה בת מלכה ע"ה

לשמיעת השיעורים מ"כותל המערבי"
ב"קול הלשון" 03-6171032
לפרשת השבוע ולמועדים הקש - 1
לדף היומי הקש - 2

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ישראל עמרם בן הרה"ח ר' אליעזר זצ"ל
עמל כל ימיו לצד פרנסתו בתורה וביראה ובצדקה
ולהעביר את מסורת אבותיו לדורות הבאים
ללא שום שינויים.
נלב"ע מתוך יסורים שקיבלם באהבה
י' כסלו תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה.

הנצחות הארות והערות
בטלפון 0527614526

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

דפוס השושנים 02-5327402